

Maj 2015 roku

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Strajki głodowe w więzieniach

Śmierć więźnia w następstwie długotrwałego strajku głodowego

Horoz przeciwko Turcji

31 marca 2009 roku

Syn skarżącej zmarł w 2001 roku w jednostce penitencjarnej w następstwie strajku głodowego, który podjął w proteście przeciwko wprowadzeniu więzień „typu F”, zaprojektowanych w taki sposób, by zapewnić warunki mieszkalne dla dwóch lub trzech osób zamiast cel wieloosobowych. Skarżąca zarzuciła, w szczególności, przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, że odmowa władz sądowych dotycząca zwolnienia jej syna, która stała w sprzeczności z opinią wydaną przez Instytut Medycyny Sądowej, doprowadziła do jego śmierci.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 2** (prawo do życia) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w związku ze śmiercią syna skarżącej, ponieważ niemożliwe było ustalenie związku przyczynowego pomiędzy odmową jego zwolnienia a jego śmiercią. Trybunał zauważył, że śmierć w jego przypadku wyraźnie była rezultatem strajku głodowego. Skarżąca nie podniosła zarzutów dotyczących warunków osadzenia jej syna, ani braku odpowiedniego leczenia. Chociaż zwolnienie osadzonego byłoby pożądane w świetle opinii wydanej przez Instytut Medycyny Sądowej, nie istniały dowody pozwalające Trybunałowi odnieść się krytycznie do oceny władz sądowych w zakresie informacji w niej zawartych. Trybunał nie znalazł ponadto żadnych podstaw pozwalających mu zakwestionować wnioski, że nie istniały wystarczające dowody w śledztwie prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości. Trybunał uznał zatem, że władze w sposób zadowalający wypełniły spoczywający na nich obowiązek ochrony integralności cielesnej syna skarżącego, szczególnie poprzez zarządzenie odpowiedniego leczenia medycznego oraz że nie powinny być krytykowane za to, że zaakceptowały jego wyraźną odmowę zgody na interwencję, nawet gdy stan zdrowia zagrażał jego życiu.

Przymusowe karmienie więźniów organizujących strajk głodowy

Nevmerzhijsky przeciwko Ukrainie

5 kwietnia 2005 roku

Skarżący, kilkakrotnie w trakcie osadzenia, na skutek podjęcia strajku głodowego został poddany przymusowemu karmieniu, co – jak zarzucił – spowodowało u niego znaczne cierpienie psychiczne i fizyczne, w szczególności mając na względzie sposób, w jaki było przeprowadzane: często był przykuwany kajdankami do krzesła lub kaloryfera i zmuszany do połknięcia gumowej rurki połączonej z wiaderkiem ze specjalną mieszanką

odżywczą. Skarżący utrzymywał ponadto, że w trakcie osadzenia był pozbawiony odpowiedniej opieki medycznej w związku z różnymi chorobami, na które cierpiał oraz że warunki osadzenia (zwłaszcza umieszczenie go w celi izolacyjnej na okres 10 dni w trakcie strajku głodowego) także stanowiło naruszenie Artykułu 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Trybunał zauważył na wstępie, że „środki, które są konieczne ze względów terapeutycznych z punktu widzenia utrwalonych reguł medycyny nie mogą być co do zasady uznawane za niehumanitarnie i poniżające. To samo można powiedzieć o przymusowym żywieniu, które ma na celu ratowanie życia danego więźnia, który świadomie odmawia przyjmowania posiłków. Niemniej jednak [Trybunał] musi zostać przekonany, że istnienie konieczności medycznej zostało w sposób przekonujący wykazane. Co więcej, Trybunał musi upewnić się, że wypełniono gwarancje proceduralne co do decyzji o przymusowym karmieniu. Ponadto sposób, w jaki skarżący został poddany przymusowemu karmieniu w trakcie strajku głodowego nie powinien przekroczyć progu minimalnego poziomu dotkliwości przewidzianego w orzecznictwie Trybunału dotyczącym Artykułu 3 [Europejskiej] Konwencji [ochrony praw człowieka i podstawowych wolności]. ...” (§§ 94-95 wyroku).

W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz tortur) Konwencji w zakresie przymusowego karmienia skarżącego. Rząd Ukrainy nie wykazał, że istniała potrzeba natury medycznej dla przymusowego karmienia skarżącego. Można zatem przyjąć, że przymusowe karmienie zostało zastosowane arbitralnie. Gwarancje proceduralne nie były przestrzegane pomimo świadomej odmowy przyjmowania przez skarżącego posiłków. Ponadto, władze nie działały w interesie skarżącego, poddając go przymusowemu karmieniu. Chociaż władze zastosowały się do sposobu przymusowego karmienia, określonego w odpowiednim zarządzeniu, zastosowane ograniczenia – kajdanki, rozszerzacz do ust, specjalna rurka wprowadzana do przetyku – z użyciem siły i mimo oporu skarżącego, stanowiły traktowanie o tak dotkliwym charakterze, że nadały mu cechę tortur. Trybunał stwierdził także, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz poniżającego traktowania) Konwencji w zakresie warunków osadzenia skarżącego oraz braku właściwej opieki medycznej.

Pandjikidze i Inni przeciwko Gruzji

20 czerwca 2006 roku (decyzja w przedmiocie dopuszczalności)

Powołując się na Artykuł 3 (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) Konwencji pierwszy skarżący zarzucił w szczególności brak reakcji ze strony właściwych władz na jego 115-dniowy strajk głodowy, pomiędzy lutym a majem 2001 roku, podjęty w okresie jego tymczasowego aresztowania.

Odnosząc się do strajku głodowego, podjętego przez skarżącego w celu wyrażenia sprzeciwu przeciwko toczącemu się wobec niego postępowaniu karnemu, Trybunał zauważył, że nie został on nigdy poddany przymusowemu żywieniu oraz że nie podniósł przed Trybunałem, że władze powinny być podjąć takie działanie. Chociaż jego stan zdrowia musiał ulec pogorszeniu, z akt sprawy nie wynikało, że jego życie zostało narażone na oczywiste niebezpieczeństwo na skutek postawy władz ani że przymusowe karmienie było uzasadnione „względami natury medycznej” ani też, że skarżący został pozbawiony właściwej opieki medycznej dostosowanej do jego stanu zdrowia, a także że był niezdolny do przebywania w jednostce penitencjarnej ze względów medycznych. Trybunał stwierdził zatem, że skarga jest **niedopuszczalna** (oczywiście bezzasadna) zgodnie z Artykułem 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji.

Ozgül przeciwko Turcji

6 marca 2007 roku (decyzja w przedmiocie dopuszczalności)

Skarżący podjął strajk głodowy w czerwcu 2001 roku w trakcie osadzenia. Kilka miesięcy później został przyjęty na oddział szpitalny przeznaczony dla więźniów, lecz odmówił leczenia. Instytut Medycyny Sądowej przeprowadził badania i zdiagnozował u skarżącego

syndrom Wernickego-Korsakoffa¹, zalecając zawieszenie wykonywania wobec niego kary na okres sześciu miesięcy. Następnie jego wniosek o zwolnienie nie został uwzględniony, a w lutym 2002 roku skarżącego skazano na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Miesiąc później, gdy stan jego zdrowia uległ pogorszeniu, lekarze podjęli decyzję o przymusowym leczeniu. Skarżący sformułował w szczególności zarzut dotyczący interwencji medycznej władz wbrew jego woli w dniu 15 marca 2002 roku.

W odniesieniu do zarzucanej przez skarżącego interwencji medycznej Trybunał zauważył, że Artykuł 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji nakłada na państwo obowiązek ochrony dobrostanu fizycznego osób pozbawionych wolności, na przykład poprzez zapewnienie im wymaganej pomocy medycznej. Osoby te objęte są ochroną na podstawie Artykułu 3, którego wymogi nie dopuszczają odstępstw. W niniejszej sprawie Trybunał zauważył, że skarżący objęty był stałym nadzorem medycznym w szpitalu od końca grudnia 2001 roku. Do dnia 15 marca 2002 roku lekarze nie zastosowali przymusowego leczenia, ale tego dnia zaobserwowali pogarszanie się jego stanu zdrowia i uznali za konieczną interwencję medyczną i przymusowe żywienie. Zatem tak długo, jak stan zdrowia skarżącego był zadowalający, lekarze respektowali jego wolę i interweniowali tylko gdy zaistniała konieczność medyczna. Podjęli zatem działania w interesie skarżącego, w celu zapobieżenia nieodwracalnym skutkom. Co więcej, nie wykazano, by celem interwencji medycznej było poniżenie lub ukaranie skarżącego. Z akt sprawy wynika, że użycie środków przymusu nie stanowiło nigdy kwestii spornej. Trybunał uznał zatem skargę za **niedopuszczalną** (oczywiście bezzasadną) na mocy Artykułu 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji.

Ciorap przeciwko Republice Mołdawii

19 czerwca 2007 roku

W przedmiotowej sprawie skarżący sformułował w szczególności zarzut odnoszący się do warunków osadzenia, przymusowego karmienia w następstwie podjęcia decyzji o rozpoczęciu strajku głodowego oraz odmowy rozpoznania przez władze krajowe jego skargi dotyczącej przymusowego karmienia ponieważ nie dokonał opłaty sądowej.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz tortur) Konwencji w odniesieniu do przymusowego karmienia skarżącego. Brak było w szczególności jakichkolwiek dowodów natury medycznej, że życie i zdrowie skarżącego było poważnie zagrożone, a istniały wystarczające przesłanki sugerujące, że przymusowe karmienie skarżącego miało rzeczywiście na celu zniechęcenie go do kontynuowania protestu. Co więcej, podstawowe gwarancje proceduralne określone w przepisach krajowych, takie jak wyjaśnienie przyczyn rozpoczęcia i zakończenia przymusowego karmienia oraz zwrócenia uwagi na skład i ilość podawanego pokarmu, nie były przestrzegane. W końcu Trybunał był poruszony sposobem przymusowego karmienia, w tym niekwestionowanym, obowiązkowym stosowaniem wobec skarżącego kajdanek, niezależnie od oporu skarżącego czy też poważnego bólu, jaki sprawiały mu metalowe urządzenia stosowane, by zmusić go do otwarcia ust i wyciągnięcia języka. Mniej inwazyjne alternatywy, takie jak kroplówka dożylna, nie były brane nawet pod uwagę, pomimo że skarżący wyraził taką wolę. Trybunał uznał zatem, że sposób, w jaki skarżący był wielokrotnie przymusowo karmiony, naraził go niepotrzebnie na poważny ból fizyczny i poniżenie, a zatem może zostać uznany jedynie za tortury.

W przedmiotowej sprawie Trybunał stwierdził także, że **doszło do naruszenia Artykułu 6** (prawo do rzetelnego procesu) Konwencji poprzez pozbawienie skarżącego prawa do sądu na skutek odmowy rozpoznania przez Sąd Najwyższy jego skargi dotyczącej przymusowego karmienia z uwagi na nieuiszczenie przez skarżącego opłaty sądowej. Trybunał uznał, z uwagi na poważny charakter zarzutu, że skarżący winien zostać zwolniony z opłaty, niezależnie od posiadanej przez niego zdolności do jej uiszczenia.

---

¹ Encefalopatia polegająca na utracie określonych funkcji mózgu na skutek braku witaminy B1 (tiamina).

Rappaz przeciwko Szwajcarii

26 marca 2013 roku (decyzja w przedmiocie dopuszczalności)

Skarżący, który został pozbawiony wolności za różne przestępstwa, rozpoczął strajk głodowy próbując w ten sposób zapewnić sobie zwolnienie. Skarżący sformułował zarzut, że wydając postanowienie o odmowie udzielenia mu zwolnienia, pomimo jego decyzji o kontynuowaniu protestu głodowego, władze krajowe naraziły jego życie na niebezpieczeństwo. Skarżący podniósł następnie, że odmowa jego zwolnienia stanowiła nieludzkie i poniżające traktowanie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (oczywiście bezzasadną) stwierdzając, że władze Szwajcarii dopełniły obowiązku ochrony życia skarżącego i zapewnienia mu warunków osadzenia dostosowanych do jego stanu zdrowia. Odnosząc się, w szczególności, do decyzji o przymusowym karmieniu skarżącego Trybunał zauważył, że nie zostało wykazane, by przedmiotowa decyzja została wykonana. Trybunał stwierdził, że kwestionowana decyzja stanowiła odzwierciedlenie potrzeby medycznej i towarzyszyły jej wystarczające gwarancje proceduralne. Nie było także żadnego powodu by sądzić, że gdyby decyzja została wdrożona w życie, sposób, w jaki zostałaby zastosowana w praktyce stanowiłby naruszenie Artykułu 3 (zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania) Konwencji.

Wskazanie przez Trybunał środków tymczasowych² w celu zakończenia strajku głodowego

---

Ilaşcu i Inni przeciwko Republice Mołdawii i Rosji

8 lipca 2004 roku (Wielka Izba)

W 1993 roku skarżący zostali skazani przez sąd regionu transdniestrzeńskiego, pierwszy skarżący na karę śmierci, a inni skarżący na kary od 12 do 15 lat pozbawienia wolności, za różne przestępstwa. Sformułowali, w szczególności, zarzut odnoszący się do prowadzenia postępowania zakończonego ich skazaniem oraz podnieśli, że ich osadzenie było bezprawne. Skarżący podnieśli ponadto zarzut odnoszący się do warunków osadzenia. W dniu 28 grudnia 2003 roku trzeci skarżący rozpoczął strajk głodowy w proteście, w szczególności, przeciwko odmowie władz więziennych zezwolenia na otrzymanie paczki od żony, zawierającej żywność i futrzaną czapkę.

W decyzji z dnia 12 stycznia 2004 roku Przewodniczący Wielkiej Izby Trybunału zwrócił się do Rządów Mołdawii i Rosji, na podstawie Reguły 39 (środki tymczasowe) Regulaminu Trybunału, o podjęcie wszelkich koniecznych środków w celu zagwarantowania trzeciemu skarżącemu, który prowadził strajk głodowy od dnia 28 grudnia 2003 roku, warunków osadzenia zgodnych z jego prawami wynikającymi z Konwencji. Strony zostały ponadto poproszone, zgodnie z Regulaminem, o przedstawienie informacji w przedmiocie zastosowania wskazanych środków tymczasowych. W decyzji z dnia 15 stycznia 2004 roku Przewodniczący Wielkiej Izby zwrócił się także do trzeciego skarżącego, na podstawie Reguły 39, by zakończył strajk głodowy. W dniu 24 stycznia 2004 roku jego pełnomocnik poinformował Trybunał, że jego klient zakończył protest głodowy w dniu 15 stycznia 2004 roku.

Rodić i inni przeciwko Bośni i Hercegowinie

27 maja 2008 roku

---

² Są to środki przyjęte jako część postępowania przed Trybunałem, na mocy Reguły 39 Regulaminu Trybunału, na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej lub przez Trybunał z urzędu, w interesie stron lub w celu zabezpieczenia właściwego przebiegu postępowania. Trybunał stosuje środek tymczasowy tylko w sytuacji, gdy po przeanalizowaniu wszystkich istotnych informacji uzna, że skarżący jest narażony na realną groźbę poniesienia poważnej, nieodwracalnej szkody jeżeli środek nie zostanie zastosowany. Zobacz także zestawienie „Środki tymczasowe”.

Sprawa dotyczy osadzenia czterech skarżących, którzy zostali skazani za zbrodnie wojenne przeciwko bośniackim cywilom. Zostali osadzeni w więzieniu w Zenica (jednostka o podwyższonym stopniu ochrony, gdzie większość osadzonych stanowią Bośniacy) odpowiednio w sierpniu 2004 roku, lutym 2005 roku, maju 2005 roku oraz październiku 2004 roku. Skarżący sformułowali w szczególności zarzut prześladowania przez współwięźniów od dnia przybycia do więzienia do dnia, w którym zostali przeniesieni na oddział szpitalny. W dniu 8 czerwca 2005 roku skarżący rozpoczęli strajk głodowy, by zwrócić uwagę opinii publicznej na swoją sytuację. Skarżący zostali natychmiast umieszczeni w izolatce mieszczącej się na oddziale szpitalnym więzienia. W dniu 15 czerwca 2005 roku Ministerstwo Sprawiedliwości Bośni i Hercegowiny nakazało przeniesienie skarżących do innego więzienia ze względów bezpieczeństwa. Skarżący podnieśli bezskutecznie przed Trybunałem Konstytucyjnym Bośni i Hercegowiny zarzut odnoszący się do niewykonania przedmiotowej decyzji. Ostatecznie zostali oni przeniesieni do więzienia w Mostarze w okresie pomiędzy listopadem 2005 roku a październikiem 2006 roku.

W decyzji z dnia 25 czerwca 2005 (wobec pierwszego skarżącego) oraz z dnia 29 czerwca 2005 roku (wobec pozostałych trzech skarżących) Przewodniczący Wielkiej Izby Trybunału, który rozpoznawał skargę zwrócił się do skarżących, na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału, by zakończyli strajk głodowy, co uczynili w dniu 1 lipca 2005 roku.

Masowe strajki głodowe i użycie siły przez władze

Karabet i inni przeciwko Ukrainie

17 stycznia 2013 roku

W styczniu 2007 roku skarżący, którzy odbywali karę więzienia, wzięli udział w strajku głodowym z innymi osadzonymi w proteście przeciwko warunkom osadzenia. Tydzień później władze więzienne przeprowadziły operację bezpieczeństwa przy udziale funkcjonariuszy i sił specjalnych. Natychmiast po przeszukaniu, grupa więźniów, która w ocenie władz zorganizowała strajk głodowy, w tym skarżący, została przeniesiona do innej jednostki penitencjarnej. Skarżący podnieśli zarzut złego traktowania w trakcie przeprowadzania oraz po przeprowadzeniu operacji bezpieczeństwa oraz że śledztwo w sprawie tych zarzutów było nieefektywne. Skarżący podnieśli ponadto, że nie wszystkie rzeczy osobiste zostały im zwrócone w następstwie pośpiesznego przeniesienia do różnych zakładów karnych.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz tortur) Konwencji **w jej materialnym aspekcie** w związku z poddaniem skarżących złemu traktowaniu. Faktem powszechnie akceptowanym było, że protest więźniów ograniczał się do pokojowej odmowy przyjmowania posiłków więziennych bez odnotowania pojedynczego przypadku incydentu związanego z przemocą. Ponadto demonstrowali gotowość współpracy z funkcjonariuszami Służby Więziennej. Chociaż Trybunał nie był w stanie ustalić stopnia wszystkich obrażeń ciała i poziomu szoku, cierpienia i upokorzenia, którego doznali wszyscy skarżący, poza wszelką wątpliwością było, że nieoczekiwane i brutalne działanie władz było rażąco nieproporcjonalne i nieuzasadnione oraz podjęte w celu zdławienia protestu, wymierzenia więźniom kary za ich pokojowy strajk głodowy i zduszenia w zarodku jakiegokolwiek zamiaru podnoszenia przez nich zarzutów. Powyższe musiało spowodować poważny ból i cierpienie oraz, chociaż nie doprowadziło ostatecznie do długotrwałego uszkodzenia zdrowia, może zostać określone jedynie w kategorii tortur. Trybunał stwierdził następnie, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** Konwencji w aspekcie proceduralnym, ponieważ śledztwo w sprawie zarzutów skarżących w przedmiocie złego traktowania nie było przeprowadzone w sposób dokładny i niezależny, nie spełniło wymogów terminowości oraz nie podlegało publicznej kontroli. Na koniec Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji w związku z niezwróceniem skarżącym rzeczy osobistych przez administrację więzienną.

Leyla Alp i inni przeciwko Turcji

10 grudnia 2013 roku

Skarżące, wszystkie kobiety, przebywały w więzieniu w Çanakkale w październiku 2000 roku, gdy zorganizowano w więzieniu strajk głodowy w proteście przeciw planowi wprowadzenia więzień „typu F”, które zapewniały mniejsze cele mieszkalne dla więźniów. W dniu 19 grudnia 2000 roku siły bezpieczeństwa interweniowały w około 20 więzieniach. W czasie operacji, znanej pod kryptonimem „Powrót do życia”, doszło do gwałtownych starć. W zakładzie karnym w Çanakkale zginął jeden funkcjonariusz i czterech więźniów. Skarżące podniosły, w szczególności, że odniosły obrażenia w trakcie operacji oraz zarzuciły, że użycie siły było nadmierne i nieproporcjonalne. Skarżące stwierdziły ponadto, że śledztwo i postępowanie prowadzone przez władze krajowe było nieefektywne.

Trybunał uznając, że użycie siły nie było nieproporcjonalne do zamierzonego celu, np. stłumienie zamieszek i/lub obrona każdej osoby przed aktem przemocy, stwierdził, że **nie doszło do naruszenia** Konwencji w jej **aspekcie materialnym**, wobec skarżących, które odniosły obrażenia w trakcie operacji. Trybunał stwierdził następnie, że **doszło do naruszenia Artykułu 2** (prawo do życia) Konwencji w jego **aspekcie proceduralnym** wobec jednej ze skarżących oraz **Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) Konwencji w **aspekcie proceduralnym** wobec pięciu innych skarżących, uznając, że śledztwo i postępowanie przeprowadzone przez władze krajowe nie spełniło wymogów terminowości i szybkości dorozumianych w kontekście pozytywnych obowiązków, o których mowa.

Zobacz także: **Vefa Serdar przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 27 stycznia 2015 roku; **Songül İnce i Inni przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 26 maja 2015 roku³.

Ponowne osadzenie osób skazanych cierpiących na syndrom Wernickego-Korsakoffa⁴

W kolejnych sprawach, wszystkim skarżącym wymierzono kary więzienia w związku z ich udziałem w organizacji terrorystycznej. Rozpoczęli strajk głodowy w proteście przed wprowadzeniem więzień „typu F”, zaprojektowanych w taki sposób, by zapewnić warunki mieszkalne dla dwóch lub trzech osób zamiast cel wieloosobowych. Odbywanie przez skarżących kar pozbawienia wolności zostało zawieszono ze względów medycznych, ponieważ cierpieli na syndrom Wernickego-Korsakoffa na skutek udziału w długotrwałym strajku głodowym w więzieniu. Skarżący zarzucili głównie, że ich ponowne osadzenie będzie wiązało się z naruszeniem Artykułu 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Skargi stanowiły część grupy 53 tożsamyh spraw. Od dnia 24 czerwca 2004 roku, Trybunał wskazał stronom różne środki tymczasowe na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału (środki tymczasowe⁵) w celu zabezpieczenia właściwego przebiegu postępowania. Od 6 do 11 września 2004 roku delegacja sędziów z Trybunału udała się do Turcji na misję rozpoznawczą w celu wizytacji jednostek penitencjarnych. Towarzyszył im zespół ekspertów, których zadaniem była ocena stanu zdrowia skarżących w kontekście możliwości odbywania kary pozbawienia wolności.

Tekin Yıldız przeciwko Turcji

10 listopada 2005 roku

---

³ Wyrok ten stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 ust. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

⁴ Encefalopatia polegająca na utracie określonych funkcji mózgu na skutek braku witaminy B1 (tiamina).

⁵ Zobacz przypis 2 powyżej

W lipcu 2001 roku u skarżącego zdiagnozowano syndrom Wernickego-Korsakoffa. Odbywanie przez niego kary pozbawienia wolności zostało zawieszono na okres sześciu miesięcy ze względu na zły stan zdrowia, a środek ten został przedłużony z uwagi na opinię lekarską, w której stwierdzono, że symptomy nie ustępują. W październiku 2003 roku wydano nakaz aresztowania skarżącego, po tym jak był podejrzany o wznowienie działalności w ramach organizacji terrorystycznej. W dniu 21 listopada 2003 roku został zatrzymany i ponownie osadzony w więzieniu. Pomimo wcześniejszego rozstrzygnięcia, od którego nie przysługiwało mu odwołanie został umieszczony w jednostce penitencjarnej na okres ośmiu miesięcy do momentu jego ostatecznego zwolnienia w dniu 27 lipca 2004 roku.

Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) Konwencji w związku z ponownym osadzeniem skarżącego w okresie od dnia 21 listopada 2003 roku do dnia 27 lipca 2004 roku. Trybunał zauważył w szczególności, że fakt, iż skarżący zadał sobie krzywdę poprzez prowadzenie długotrwałego strajku głodowego, nie zwalnia państwa z obowiązków wobec tej osoby w związku z Artykułem 3. Uznając w przedmiotowej sprawie, że stan zdrowia skarżącego stale wykluczał możliwość osadzenia oraz że nie istniały dowody mogące podważyć te ustalenia Trybunał stwierdził, że nie można uznać, by władze krajowe, które zdecydowały o ponownym osadzeniu skarżącego i pozbawieniu go wolności na okres około ośmiu miesięcy, pomimo że jego stan zdrowia nie uległ zmianie, podjęły działania zgodne z wymogami określonymi w Artykule 3. Trybunał uznał następnie, że **doszłoby do naruszenia Artykułu 3** Konwencji, gdyby skarżący ponownie został osadzony bez wyraźnej poprawy jego stanu zdrowia pozwalającego na zastosowanie takiego środka.⁶ Na koniec, na podstawie **Artykułu 46** (moc obowiązująca oraz wykonywanie wyroków) Konwencji, Trybunał uznał za konieczne, na zasadzie wyjątku, wskazanie Rządowi Turcji środków, które uważał za właściwe w celu rozwiązania pewnych problemów, które wyszły na jaw w odniesieniu do działania oficjalnego systemu opinii z zakresu medycyny sądowej w Turcji.

Sinan Eren przeciwko Turcji

10 listopada 2005 roku

U skarżącego w październiku 2002 roku zdiagnozowano syndrom Wernickego-Korsakoffa, na skutek czego zawieszono wykonywanie wobec niego kary pozbawienia wolności. W styczniu 2004 roku w opinii medycznej stwierdzono, że nie ma uzasadnienia dla dalszego zawieszenia kary pozbawienia wolności wobec skarżącego ze względów medycznych i wydano nakaz jego zatrzymania. Skarżący zbiegł. Podnosząc zarzut, że cofnięcie decyzji w przedmiocie zawieszenia wykonywania kary na podstawie opinii medycznej, która nie przedstawiała żadnej wartości naukowej oraz stała wyraźnie w sprzeczności z wydanymi uprzednio opiniami medycznymi, skarżący stwierdził, że cierpi na syndrom Wernickego-Korsakoffa i jego ewentualny powrót do więzienia będzie stanowić naruszenie Artykułu 3 (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) Konwencji.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że po przeprowadzeniu badań skarżącego w dniu 11 września 2004 roku, zespół ekspertów powołany przez Trybunał stwierdził jednomyślnie, że skarżący nie cierpi na żadne zaburzenia neurologiczne lub neuropsychiczne, które czyniłyby go niezdolnym do życia w warunkach więziennych. Trybunał mógł jedynie podzielić opinię wydaną przez własnych ekspertów, wobec czego uznał, że powrót skarżącego do więzienia nie stanowi sam w sobie naruszenia Artykułu 3 Konwencji.

Zobacz także wyrok w sprawie **Balyemez przeciwko Turcji** z dnia 22 grudnia 2005 roku.

---

⁶ Zobacz w tym samym duchu wyroki z dnia 10 listopada 2005 roku w sprawach Gürbüz przeciwko Turcji, Kuruçay przeciwko Turcji oraz Uyan przeciwko Turcji.

Eğilmez przeciwko Turcji, Hun przeciwko Turcji, Mürrüvet Küçük przeciwko Turcji oraz Güllü przeciwko Turcji

10 listopada 2005 roku

W marcu lub kwietniu 2003 roku u skarżących zdiagnozowano syndrom Wernickego-Korsakoffa na skutek czego zawieszono wykonywanie przez nich kary pozbawienia wolności. Pomiędzy wrześniem a grudniem 2003 roku w opiniach medycznych stwierdzono, że nie ma uzasadnienia dla dalszego zawieszenia kary pozbawienia wolności wobec skarżących ze względów medycznych i wydano nakazy ich zatrzymania. W odniesieniu do pierwszego, trzeciego i czwartego skarżącego, chociaż Europejski Trybunał poprosił ich o poddanie się badaniom medycznym w szpitalu uniwersyteckim podczas misji rozpoznawczej w Turcji w 2004 roku, skarżący nie wyrazili zgody. Jeśli chodzi o drugiego skarżącego w dniu 11 września 2004 roku udał się on do szpitala uniwersyteckiego na wniosek Trybunału, gdzie został zbadany przez zespół ekspertów wskazany przez Trybunał. Odmówił on jednak poddania się dalszej obserwacji, którą zespół ekspertów uznał za konieczną.

Trybunał zauważył, że pomimo stanowczych ostrzeżeń skierowanych do pierwszego, trzeciego i czwartego skarżącego, że ich skargi są narażone na skreślenie z listy Trybunału, nie poddali się oni badaniom medycznym zespołu ekspertów Trybunału w dniu 11 września 2004 roku w ramach misji rozpoznawczej. Trybunał zauważył następnie, że chociaż drugi skarżący został poproszony o zastosowanie się do ostatecznego środka tymczasowego, który został mu wskazany w celu pozyskania dodatkowej opinii medycznej wymaganej przez zespół ekspertów, nie uczynił tego, rzekomo ze względu na trudności administracyjne. Trybunał stwierdził, że skarżący nie mieli prawa utrudniać ustalenia faktów we własnych sprawach w taki sposób, po tym jak zostali ostrzeżeni o konsekwencjach. Trybunał w rezultacie zdecydował na mocy artykułu 37 ust. 1 lit. C (skreślenie skargi z listy) Konwencji, że dalsze badanie zarzutów skarżących w zakresie groźby ponownego osadzenia nie było zasadne i podjął **decyzję o skreśleniu skarg z listy**.